

Таблиця 2. Основні показники соціально-економічної ефективності банківської системи України *

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Частка коштів клієнтів у пасивах банків, %	60,54	62,54	53,79	45,96	38,57	36,94	44,03	46,71	50,26	52,32
Середня вартість залучених коштів, %	9,53	8,15	9,06	10,39	14,23	20,10	14,81	12,08	12,04	12,10
Частка залучених коштів від фізичних осіб, %	50,66	54,23	57,97	59,35	59,70	64,58	65,27	62,18	64,25	64,86
Частка залучених коштів від юридичних осіб, %	49,34	45,77	42,03	40,65	40,30	35,42	34,73	37,82	35,75	35,14
Частка кредитного портфеля в активах банків, %	72,35	73,12	79,28	80,98	85,55	84,90	80,14	78,28	72,33	71,31
Середня доходність кредитного портфеля, %	13,95	12,17	11,22	10,47	11,15	15,93	15,01	13,73	14,42	14,26
Частка виданих кредитів фізичним особам, %	15,02	21,20	28,83	31,65	33,94	29,78	24,71	21,16	19,84	18,41
Частка виданих кредитів юридичним особам, %	74,98	69,71	62,21	56,90	59,65	63,56	67,32	70,39	74,72	76,67

* Складено та розраховано на основі даних [1; 2].

Висновки

Результати проведеного дослідження свідчать про достатній рівень соціально-економічної ефективності банківської системи, яку слід досліджувати за окремими напрямками фінансово-економічної діяльності кожної банківської установи.

Отже, з огляду на все сказане вище, можемо зробити висновки, що соціально-економічну ефективність банківської діяльності неможливо повністю оцінити через певну кількість показників, оскільки в процесі дослідження та аналізу використовуються різноманітні коефіцієнти залежно від інтересів зацікавлених осіб. Тому одне з найважливіших завдань, що постає перед банківською установою, полягає у формуванні універсальної методології [3] та методики [4] оцінки її соціально-економічної ефективності.

Список використаних джерел

1. Основні показники діяльності банків України [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>
2. Дані фінансової звітності банків України [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>
3. Лисенок О.В. Методологія оцінки соціально-економічної ефективності банківської діяльності / О.В. Лисенок // Наука і сучасність: виклики глобалізації: міжнар. конф., 25 травня 2013 р.: тези доп. – К.: Центр наукових публікацій, 2013. – Ч. 1. – С. 86–89.
4. Лисенок О.В. Динамічна модель оцінки соціально-економічної ефективності банківської діяльності / О.В. Лисенок // Соціальні, економічні та фінансові проблеми в умовах глобалізації / Міжнар. наук.-практ. конф., 7 березня 2014 р., м. Сімферополь: тези доп. – Сімферополь: НО Economics, 2014. – С. 114–117.

УДК 330.352.2

О.В. ГУК,

аспірант, НДЕІ Мінекономрозвитку і торгівлі України

Взаємозв'язок показників і факторів конкурентоспроможності національної економіки

У процесі глобалізації світових економічних процесів підвищується роль окремих національних економік, формуються порівняльні переваги розвитку тієї чи іншої країни, забезпечується їх конкурентоспроможність. Саме тому варто наголосити на важливості підвищення конкурентоспроможності кожної окремої країни виходячи з внутрішнього її потенціалу. Вважаємо, що вказаний економічний потенціал дійсно нерозривно пов'язаний зі сталим розвитком економіки. Сталий розвиток вже є основою формування політик країн ЄС та багатьох інших країн світу, в тому числі пострадянських, таких як Республіка Білорусь, Киргизстан, Узбекистан, Казахстан та інших, де прийняті національні стратегії сталого розвитку, впроваджуються механізми зеленої економіки. Україна таким чином опиняється осторонь загальновизнаного світовою спільнотою курсу розвитку.

Дослідження економічних явищ і процесів, особливо тих, які носять динамічний характер, сьогодні неможливі без використання певних економічних показників, методів і моделей. У зв'язку з цим постає необхідність пошуку ключових факторів сталого розвитку, які б могли бути покладені в основу такого моделювання та могли вказувати на конкретний результат підвищення конкурентоспроможності країни.

Ключові слова: конкурентоспроможність, фактори комплексного розвитку, базові стандарти, фінансова система, іноземні інвестиції, державний борг, інфляція, конкурентоспроможність системи охорони здоров'я, конкурентоспроможність системи освіти, науки, оцінка конкурентоспроможності.

О.В. ГУК,

аспірант, НИЭИ Минэкономразвития и торговли Украины

Взаимосвязь показателей и факторов конкурентоспособности национальной экономики

В процессе глобализации мировых экономических процессов повышается роль отдельных национальных экономик, формируются сравнительные преимущества развития той или иной страны, обеспечивается их конкурентоспособность. Именно поэтому стоит отметить важность повышения конкурентоспособности каждой отдельной страны исходя из внутреннего ее потенциала. Считаем, что указанный экономический потенциал действительно неразрывно связан с устойчивым развитием экономики. Устойчивое развитие уже является основой формирования политик стран ЕС и многих других стран мира, в том числе постсоветских, таких как Республика Беларусь, Киргизия, Узбекистан, Казахстан и

других, где приняты национальные стратегии устойчивого развития, внедряются механизмы зеленой экономики. Украина, таким образом, оказывается в стороне от общепризнанного мировым сообществом курса развития. Исследование экономических явлений и процессов, особенно тех, которые носят динамичный характер, сегодня невозможны без использования определенных экономических показателей, методов и моделей. В связи с этим возникает необходимость поиска ключевых факторов устойчивого развития, которые могли бы быть положены в основу такого моделирования и могли указывать на конкретный результат повышения конкурентоспособности страны.

Ключевые слова: конкурентоспособность, факторы комплексного развития, базовые стандарты, финансовая система, иностранные инвестиции, государственный долг, инфляция, конкурентоспособность системы здравоохранения, конкурентоспособность системы образования, науки, оценка конкурентоспособности.

O. GUK,

graduate student of Research economic institute Ministries of economic development of Ukraine

Intercommunication of indexes and factors of competitiveness of national economy

The role of separate national economies rises in the process of globalization of world economic processes, comparative advantages of development of that or other country are formed, their competitiveness is provided. For this reason it cost stomark importance of increase of competitiveness of every separate country, coming from her internal potential. Consider that economic potential is indicated really in dissolublyrelated to steady development of economy. Steady development already is forming basis politician of countries of ES and many other countries of the world, including post-soviet, such as Republic of Belarus, Kyrgyzstan, Uzbekistan, Kazakhstan an do ther, where national strate gies of steady development are accepted, the mechanisms of green economy are in culcated. Ukraine, thus, appears a side universally recognized by world community of course of development.

Research of the economic phenomena and processes, especially those that carry dynamic character, today impossible without the use of certain economic in dicators, methods and models. The necessity of search of key factors of steady development, that would be fixed in basis of such design and could specify on the certainre sult of in crease of competitive ness of country, appears in this connection.

Keywords: competitive ness, factors of complex development, base standards, financial system, foreign investments, national debt, inflation, competitiveness of the system of health protection, competitiveness of the system of education, science, estimation of competitiveness.

Постановка проблеми. Вирішити питання оптимального поєднання підвищення рівня конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку представляється можливим, в тому числі на основі побудови економіко-математичних моделей.

Існує значна кількість методів обчислення конкурентоспроможності національної економіки, проте є найбільш ефективні; виходячи із поєднання методик обчислення, а також з урахуванням факторів впливу на міжнародну конкурентоспроможність держави в контексті сталого розвитку.

Тому метою даної статті є визначення і формування порівняльних переваг розвитку країни, а також визначення факторів оцінки, які впливають на конкурентоспроможність економіки, що дасть підстави будувати економічну модель з метою глибокого аналізу проблеми конкурентоспроможності України в контексті сталого розвитку в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Поняття «конкурентоспроможність» є центральним в оцінці позицій країн у світовому господарстві. Диференціація різних країн та регіонів залежно від рівня їхнього соціально-економічного розвитку, ступеня участі у міжнародному поділі праці, забезпеченості головними факторами виробництва, територіально-географічних та інших особливостей відіграє також неабияку роль. Міжнародна конкурентоспроможність – явище складне і багатогранне, особливо в сучасному ринковому середовищі, де конкурентоспроможність визначає місце, роль та майбутнє країни. Економічний успіх держави, її конкурентоспроможність визначаються наявністю в ній конкурентоспроможних галузей і виробництв. Та разом із тим міжнародна конкурентоспроможність країни є не простою сумою

конкурентоспроможностей товарів, галузей, регіонів, а їх якісним поєднанням у комплексі з іншими факторами.

1. Конкурентоспроможність національної економіки розглядається як здатність окремих підприємств країни перемогти в конкурентній боротьбі на внутрішньому та на зовнішньому ринках. Деякі економісти трактують конкурентоспроможність національної економіки як здатність її підприємств, організацій та галузей випереджувати суперника в завоюванні і зміцненні позицій на зовнішніх ринках, що обумовлено економічними, соціальними, політичними та іншими чинниками в середині країні [1, с. 36].

Ю.В. Полунеев стверджує, що конкурентоспроможність певної країни можна розглядати як «суму» конкурентоспроможностей національних підприємств-експортерів на світовому ринку. У вузькому розумінні, коли беруться до уваги вартісні показники зовнішньоекономічної діяльності, країни дійсно конкурують на світовому ринку. Звідси випливає, що національна конкурентоспроможність безпосередньо визначається наявністю у країни конкурентоспроможних галузей і підприємств. Це передусім означає необхідність проведення ефективної конкурентної політики, яка повинна працювати «на два фронти»: на зовнішній ринок – шляхом сприяння вітчизняним підприємцям у їх високотехнологічному експорті, і на ринок внутрішній – через підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції по відношенню до імпоротної [2, с. 54].

На думку Б.Є. Кваснюка, конкурентоспроможність країни є не чим іншим, як сукупністю притаманних конкретній національній економіці факторів, здатних забезпечити пропозицію товарів і послуг, які виготовлені за умов застосування

новітніх технологій, вільного і справедливого ринку, зростання доходів населення, що є прийнятним для міжнародної торгівлі за співвідношенням ціна – якість [3, с. 53]. Дія цієї сукупності чинників повинна мати своїм наслідком позитивну динаміку випуску продукції, зайнятості та факторних доходів, а також зміцнення позиції національної економіки на світовому ринку [4, с. 13–14].

На думку деяких авторів, конкурентоспроможність національної економіки базується на таких властивостях, як: ефективне державне регулювання, здатність уряду країни підтримувати макроекономічну стабільність, створювати сприятливий інвестиційний клімат, конкурентне середовище та ін. З цієї точки зору конкурентоспроможність національної економіки – це і конкурентоспроможність системи державного та суспільного устрою країни, і здатність держави до продуманих, доцільних та цілеспрямованих дій стратегічного характеру, її спроможність забезпечити сталий, динамічний розвиток національної економіки, а відповідно й такий рівень матеріального добробуту своїх громадян, що не поступається світовим стандартам [5, с. 97–100].

Поширеною є концепція конкурентоспроможності національної економіки, що ґрунтується на дослідженні шляхів підвищення продуктивності. В даному підході продуктивність вважається головним чинником, що впливає на добробут країни. Одним із найголовніших показників цього добробуту є розмір ВВП на душу населення. У дослідженнях Світового економічного форуму конкурентоспроможність визначається як сукупність інститутів, політик та чинників, які визначають рівень продуктивності країни. Рівень продуктивності, своєю чергою, обумовлює рівень доходу громадян. Рівень продуктивності також визначає коефіцієнти окупності інвестицій. Таким чином, поняття конкурентоспроможності містить статичні і динамічні компоненти: хоча продуктивність країни ясно визначає її здатність підтримувати високий рівень прибутку, це також один з центральних факторів окупності інвестицій, який визначає потенціал зростання економіки [6].

Я.Б. Базилюк розглядає конкурентоспроможність національної економіки як економічну категорію, що характеризує стан суспільних відносин у державі стосовно формування і реалізації економічної політики, для забезпечення умов стабільного підвищення ефективності національного виробництва, адаптованого до змін світової кон'юнктури та зростаючого попиту населення на основі досягнення кращих, ніж у конкурентів, соціально-економічних параметрів [7, с. 6]. Таким чином, на думку Я.Б. Базилюка, конкурентоспроможність національної економіки виявляється саме в ефективності національного виробництва, хоча її об'єктом виступає правове, економічне та соціальне поле, в якому змагаються фірми. На наш погляд, конкурентоспроможність національної економіки, дійсно, в більшій мірі визначається продуктивністю, здатністю підприємств країни постійно розвиватися та впроваджувати інновації.

2. Оскільки Україна намагається бути активним учасником міжнародних економічних відносин та прагне побудувати конкурентоспроможну модель економіки, аналіз позицій нашої держави у міжнародних рейтингах є надзвичайно важливим завданням для досягнення поставленої мети.

Всесвітній економічний форум (ВЕФ) кожного року публікує Звіт про глобальну конкурентоспроможність, в яко-

му проходить оцінювання країн за такими параметрами, як якість інституцій, інфраструктура, макроекономічна стабільність, здоров'я і початкова освіта, вища освіта і професійна підготовка, ефективність ринку товарів і послуг, ефективність ринку праці, розвиненість фінансового ринку, технологічний рівень, розмір ринку, конкурентоспроможність компанії та інноваційний потенціал.

Індекс глобальної конкурентоспроможності формується на основі 12 складових конкурентоспроможності, які детально характеризують даний показник країн світу, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Кожна складова оцінюється від 1 до 7, де 7 – найкращий показник.

Рейтинг 2014–2015 року був сформований за результатами опитування 14 тисяч керівників компаній у 144 державах.

За підсумками 2014–2015 року Україна посіла 76-е місце. У минулорічному індексі зі 148 позицій Україна займала 84-у сходинку. Тоді країна опустила на 11 позицій у рейтингу з огляду на бюрократизм і відсутність прозорості інституційної структури країни. У 2010–2011 році вона посідала 89-е місце, а у 2008–2009 році – 72-е, тобто спостерігається від'ємна тенденція, хоча є незначні покращення, які більшою мірою були пов'язані з переходом уряду до євроінтеграційної політики. Конфлікт у східній частині країни і в Криму не вплинув на результати рейтингу глобальної конкурентоспроможності держав, оскільки він був складений ще до загострення ситуації, і швидше за все наслідки будуть відчутні в майбутньому.

Раніше МВФ, керуючись припущенням, що військові дії на сході України триватимуть до кінця 2014 року і будуть мати місце в 2015 році, погіршив прогноз падіння економіки України до 7,25% за підсумками 2014 року із 6,5%, прогнозованих раніше.

Також Україна в 2015 році зайняла 60-е, передостаннє, місце в рейтингу конкурентоспроможності країн швейцарського Інституту менеджменту і розвитку (IMD), опустившись на 11 позицій у порівнянні з минулим роком [9].

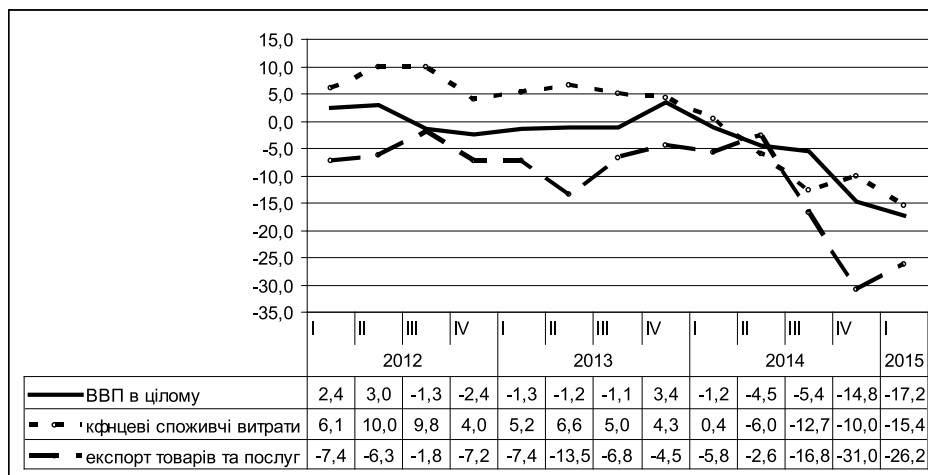
Причиною падіння позицій України в рейтингу IMD називає збройний конфлікт на Донбасі, внаслідок чого спостерігається висока волатильність ринку. Перше місце в рейтингу, як і раніше, займає США, на другому – Гонконг, на третьому – Сінгапур, на четвертому – Швейцарія. У першу десятку також увійшли Канада, Люксембург, Норвегія, Данія, Швеція та Німеччина. На останньому місці – Венесуела.

Динаміка сумарних оцінок України багато в чому збігається за складовою «макроекономічні показники». Розглянемо динаміку показників, які характеризують конкурентоспроможність країни. Найбільш значним показником, що показує конкурентоспроможність країни, є реальний ВВП.

Прискорення падіння реального ВВП починаючи з другої половини 2012 року, яке за підсумками першого кварталу 2015 року досягло вже –17,2% у річному вимірі, відображає системний та структурний характер кризи, в якій перебуває національна економіка (див. рис.).

Найвищі темпи падіння реального ВВП у першому кварталі 2015 року фіксуються у будівництві (–35,3%), у добувній промисловості (–29,4%), у переробній промисловості (–25,6%), в оптовій та роздрібній торгівлі (–24,8%).

Небезпечну тенденцію становить проблема триваючого з другого кварталу 2014 року зниження споживання. Так, ре-

Динаміка реального ВВП України у 2012–2015 роках, % до попереднього періоду

Джерело: Державна служба статистики України.

альні обсяги кінцевих споживчих витрат у першому кварталі 2015 року знизилися на 15,4% відносно аналогічного періоду 2014 року. У 2012–2013 роках навіть при падінні ВВП утримувалося незначне зростання кінцевих споживчих витрат.

Традиційним чинником негативної динаміки зниження ВВП залишається експорт.

Скорочення реальних обсягів експорту товарів і послуг триває ще з третього кварталу 2011 року, водночас у першому кварталі 2015 року воно прискорилось і становило 26,2%.

Протягом 2011–2013 років спостерігається тенденція зниження показників інфляції, особливо у 2012 році індекс споживчих цін знизився на 0,2% порівняно з попереднім роком (уперше з 2002 року). Основним чинником низхідної динаміки індексу споживчих цін у 2012 році стало здешевлення продовольчих товарів на 2,9% завдяки високому рівню пропозиції на внутрішньому продовольчому ринку, забезпеченому за рахунок високого врожаю плодоовочевої продукції в 2011–2012 роках та розвитку інфраструктури зберігання і реалізації продовольчих товарів. Це спричинило здешевлення сирих продуктів на 4,6%. Істотний вплив на зниження темпів інфляції мало також стримування тарифів на послуги, що регулювались адміністративно [10].

У 2014 році внаслідок розгортання воєнних подій на сході України та пов'язаних із цим дестабілізаційних тенденцій в економіці рівень інфляції становив 24,9%, що свідчить про початок нового інфляційного етапу. Основними його причинами, на рівні із воєнною експансією, вважаємо зміну тарифів на газ, електроенергію, гарячу і холодну воду; ослаблення гривні, що призводить до подорожчання імпортованих товарів, а також товарів, у вартості яких значну роль відіграє імпортована сировина; різкі коливання валютних курсів. Характерними рисами сучасного інфляційного процесу можна назвати падіння реальних доходів населення, панічне зростання попиту на валюту, її дефіцит; зняття депозитів з банківських рахунків, зростання попиту на активи, що можуть бути використаними для інвестування коштів, збільшення кількості безробітних та осіб, які зайняті неповний робочий день.

Узагальнюючи різні підходи до визначення конкурентоспроможності, можна укласти, що конкурентоспроможність

країни – здатність країни брати активну участь у світових економічних відносинах й, використовуючи свої переваги, домогтися зростання добробуту населення й зміцнення світогосподарських позицій. Для підвищення конкурентоспроможності необхідна як ефективна макроекономічна політика держави й активна діяльність економічних суб'єктів (приватних і державних компаній), так і раціональне використання ресурсів країни, накопиченого в ній капіталу, в тому числі людського.

Конкурентоспроможність має ґрунтуватися на широкому баченні економіки та суспільства. Створення нової моделі міжнародної конкурентоспроможності економіки останнім часом викликано зміною зовнішніх факторів конкурентоспроможності, обумовленим сучасним світовим економічним розвитком.

Конкурентоспроможність – досить відносне поняття, що спричиняється необхідністю порівняння рівня конкурентоспроможності різних країн на основі системи показників, які можна сформулювати в структуру, класифіковану за видовими групами конкурентоспроможності (див. табл.).

Отже, для підвищення конкурентоспроможності України можна виділити ряд напрямів, які на даний момент слабо розвинені в країні:

- фундаментальні: забезпечення макроекономічної стабільності; підвищення ефективності державного управління (колективних державних послуг); розвиток людського капіталу та покращання якісного складу трудових ресурсів; розвиток інфраструктури (нарощування транзитного потенціалу держави; модернізація та оновлення основних фондів і рухомого складу авіаційного, автомобільного, залізничного, морського та річкового транспорту, поширення інформаційно-комунікаційних технологій);

- підвищення ефективності: розвиток підприємництва; розвиток фінансових ринків; підвищення технологічного рівня виробництва та ефективності використання; паливно-енергетичних ресурсів (розвиток нових форм взаємодії підприємств – зі створенням численних інноваційних та екоінноваційних кластерів);

- розвиток експортного потенціалу та імпортозаміщення, запровадження європейських принципів державного ринко-

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Показники та фактори конкурентоспроможності

Видова група конкурентоспроможності	Показник	Фактори
Зовнішня конкурентоспроможність	Експорт	1. Збалансованість експорту природних ресурсів та високотехнологічної продукції
	RCA	
Внутрішня конкурентоспроможність	Співвідношення обсягу виробництва та обсягу імпорту	1. Обсяг імпорту
		2. Збільшення виробництва вітчизняних товарів
Конкурентоспроможність за ресурсами	Продуктивність праці	1. Збільшення частки автоматизованого виробництва
	Ступінь зносу основних фондів рівень корупції	2. Підвищення кваліфікації персоналу
Конкурентоспроможність інститутів	Рівень корупції	1. Оновлення основних фондів
		1. Прийняття антикорупційного законодавства
Конкурентоспроможність банківської системи	Розмір відсоткових ставок за кредитами	2. Створення механізму соціального забезпечення посадових осіб
		1. Ставка рефінансування
		2. Термін надання позичок
		3. Особливості забезпечення позики
		4. Платоспроможність і авторитет позичальника
Конкурентоспроможність фінансової системи	Сальдо торгового балансу	5. Темпи інфляції
		1. Збільшення експорту
	Обсяг іноземних інвестицій	1. Розмір і характер внутрішнього і зовнішнього ринків, на які орієнтовані інвестиції
		2. Характер податкової системи
		3. Наявність і ступінь розвитку інфраструктур
		4. Рівень цін та оплати праці
		5. Наявність державних гарантій для інвесторів
		6. Наявність або відсутність заходів державного протекціонізму.
	Обсяг державного боргу	1. Обсяг державних витрат
		2. Кредитна політика держави
	Норма накопичення	1. Попит на продукцію
		2. Розмір відсоткової ставки за комерційним кредитом
		3. Складна процедура отримання кредиту для реалізації інвестиційного проекту
		4. Інвестиційні ризики
		5. Прибутковість інвестицій в основний капітал
		6. Стабільність економічної ситуації в країні
Інфляція	1. Розмір ставки рефінансування	
	2. Дефіцит державного бюджету	
	3. Надмірне інвестування	
	4. Інфляційні очікування	
Конкурентоспроможність системи охорони здоров'я	Малюкова смертність	1. Розмір заробітної плати лікарів
	Смертність дітей у віці до 5 років	2. Обсяг фінансування медичного обладнання
	Тривалість життя чоловіків і жінок	3. Кваліфікованість медичного персоналу
	Чисельність лікарів	
Конкурентоспроможність системи освіти	Співвідношення чисельності учнів і вчителів	1. Рівень оплати праці вчителів та викладачів
	Частка випускників за спеціальностями	2. Фінансування матеріально—технічної бази навчальних закладів
Конкурентоспроможність науки	Співвідношення чисельності наукового персоналу і витрат на науку	1. Наявність механізму цільового фінансування наукових досліджень
	Співвідношення чисельності наукового персонал і кількості зареєстрованих патентів	2. Розмір заробітної плати наукових співробітників
		3. Затребуваність наукових відкриттів

вого нагляду за додержанням вимог щодо безпеки продукції та послуг);

– посилення інновативності та забезпечення сталого розвитку: стабілізація і поліпшення екологічного стану те-

риторії України з метою переходу до сталого (екологічно збалансованого) розвитку, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування; посилення інноваційної складової розвитку.

Для України актуальним шляхом є розвиток та впровадження сучасних технологій у виробництво. Серед пріоритетних напрямів інноваційної діяльності з погляду підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на сучасному світовому ринку, зокрема, можна виділити: ресурсозберігаючі технології, нові матеріали і джерела енергії; підвищення конкурентоспроможності продукції машинобудування і радіоелектроніки, розширення їх експорту і заняття нових ніш світового ринку; імпордне заміщення виробництва; інформаційні технології; телекомунікації і зв'язок; переробка та зберігання сільськогосподарської продукції; охорона навколишнього середовища.

Також слід широко використовувати нанотехнології в українському виробництві. Як відомо, в нинішніх умовах для того, щоб бути економічно ефективними, наукові розробки повинні впроваджуватися в масове виробництво за короткі терміни (3–4 роки). На українському ринку поки що дуже складно дотримуватися цієї умови, тому нашим ученим вигідніше продавати свої проекти закордон, ніж шукати інвестора в Україні, таким чином вони працюють переважно на експорт. Стосовно викладеного можна зробити висновок, що фактори конкурентоспроможності сприяють більш якісному та сталому зростанню економіки. У зв'язку з цим необхідно зазначити, що чинники конкурентоспроможності національної економіки знайшли своє відображення у працях економічних мислителів задовго до становлення самого терміна конкурентоспроможність. У сучасних економічних умовах особливий інтерес набули як нові чинники конкурентоспроможності, так і зберегли актуальність фактори, виділені класиками економічної думки. Так, наприклад, експорт, який знайшов відображення в ідеї Е. Місселдена про роль позитивного торгового балансу, сьогодні є одним із найбільш важливих факторів підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Як зазначалося вище, він сприяє притоку до країни додаткових доходів і дозволяє країні зайняти певне місце на світовому ринку.

Необхідно підкреслити, що саме на основі аналізу факторів конкурентоспроможності відбувалося становлення конкурентоспроможності як економічної категорії. Потрібно відмітити, що до теперішнього часу оптимальна модель конкурентоспроможності поки ще не розроблена. Очевидно, що глобалізація, економічний і соціальний прогрес, стійкість і конкурентоспроможність розвиваються паралельно та чинять вагомий вплив один на одного.

Конкурентоспроможність повинна ґрунтуватися на широкому баченні економіки та суспільства. Чітке визначення набору факторів, інститутів і напрямів політики, які не тільки визначали б рівень продуктивності в країні, а й у цілому могли б дозволяти зберегти або навіть підвищити реальні доходи населення.

Загалом, стратегічні пріоритети підвищення міжнародної конкурентоспроможності держави повинні відбиватися у системі поступових кроків адаптації національної економіки до змін в умовах глобалізації та інтеграції економічного простору. Головна мета — забезпечення реакції на зміни, викликані чинниками глобалізації. Механізм проведення полягає у:

реформуванні зовнішньоекономічної політики та у здійсненні внутрішніх реформ в країні. Адаптація держави до змін глобалізаційного та інтеграційного характеру сприятиме забезпеченню сталого економічного зростання, утвердженню інноваційної моделі розвитку, підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Висновки

Конкурентоспроможність є важливим фактором подальшого розвитку держави, оскільки саме конкурентоспроможність характеризує ступінь розвитку суспільства, а підвищення конкурентоспроможності сприяє підвищенню життєвого рівня громадян країни.

Конкурентоспроможність країни — це здатність країни досягти й підтримувати високі темпи економічного зростання, що виражаються в постійному прирості рівня ВВП на душу населення. Рівень розвиненості будь-якої країни є показником її конкурентоспроможності у співставленні з іншими, оскільки конкурентоспроможні країни мають більше шансів для економічного розвитку, тобто конкурентоспроможність та економічний розвиток є взаємопов'язаними поняттями.

Конкурентоспроможність національної економіки може бути досягнута як за рахунок природних багатств країни, так і за рахунок освоєння нових знань та технологій. На даний час Україні притаманний перший шлях, про що свідчить експорт української продукції, переважну частку в якому займають металопродукція, мінеральні продукти, продукти рослинного походження.

Сучасний етап розвитку економіки України та показники її соціально-економічного стану свідчать про неефективність використання економічного потенціалу України.

Для підвищення конкурентоспроможності економіки України вважається за доцільне, перш за все, розробити стратегію конкурентної економіки України, яка б базувалася на таких заходах: поєднанні монетарної стабільності з економічним зростанням; переходу до стимулюючої функції державних фінансів; розбудові механізмів довгострокового кредитування; заохоченні інноваційних процесів; формуванні ефективної інституційної структури економіки; детінізації економіки. Протягом наступних кількох років потрібно сконцентрувати зусилля на розвитку більш динамічних та ефективних секторів економіки, насамперед високотехнологічних, розвитку фінансового ринку та ринку ділових послуг, що приведе у подальшому досягнення економікою рівня конкурентоспроможності та відповідно підвищення рівня життя населення.

Мають потенціал для набуття статусу конкурентоспроможності та потребують уваги з боку держави такі галузі економіки: авіабудівна промисловість, суднобудування, сільськогосподарське машинобудування, харчова промисловість, транспорт, зокрема транзитний, зв'язок, туристична і санаторно-курортна галузі та подальший розвиток галузей сфери послуг.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що, незважаючи на великі потенційні можливості, конкурентний статус України залишається невисоким, економіка потребує комплексної структурної перебудови, яка має пролягати в інноваційному розвитку високотехнологічних галузей економіки, зменшенні частки сировинних галузей у загальному обсязі ВВП. Для підвищення конкурентоспро-

можності економіки України вважається за доцільне, перш за все, розробити стратегію конкурентної економіки України.

Список використаних джерел

1. Мазилкина Е.И. Управление конкурентоспособностью: учебное пособие / Е.И. Мазилкина, Г.Г. Паничкина. – М.: Омега-Л, 2007. – 325 с.
2. Конкурентоспроможність: країна, регіон, підприємство: Зб. / ред.: Ю.В. Полунєєв; Рада конкурентоспроможності України, Центр стратегій конкурентоспроможності (МІМ-Київ). – К.: ЛАТ&К, 2006. – 175 с.
3. Конкурентоспроможність національної економіки [Бабак А.В., Биконя С.Ф., Болховітінова О.Ю.] / За ред. д-ра екон. наук Б.Є. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2005. – 582 с.
4. Шнипко О.С. Національна конкурентоспроможність: сутність, проблеми, механізми реалізації: наукове видання / О.С. Шнипко; НАН України, Ін-т економ. прогнозування. – К.: Наукова думка, 2003. – 343 с.
5. Роль держави у довгостроковому економічному зростанні / За ред. Б.Є. Кваснюка. – К.: Ін-т екон. прогноз., 2003. – 424 с.
6. The Global Competitiveness Report [Електрон. ресурс] <http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/Global%20Competitiveness%20Report/index.htm>
7. Базилюк Я.Б. Конкурентоспроможність національної економіки: сутність та умови забезпечення / Адміністрація Президента України; Національний ін-т стратегічних досліджень. – К.: НІСД, 2002. – 132 с.
8. The Global Competitiveness Report 2014–2015 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2014-2015>
9. Рейтинг конкурентоспроможності країн від IMD. – Режим доступу: <http://www.rate1.com.ua/ehkonomika/proizvodstvo/1404/>
10. Сайт Державного комітету статистики. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>